

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXI, broj 17

28. travnja 2011.

cijena 100 Ft

Da sam ptica

*Da sam ptica,
ko što nisam ptica,
lećio bih oko materina lica,
zeleni bih vijenac ispod stropa spleo,
na prozor bih žute ruže razapeo,
poletio bih tada do daleka trešnjika,
u njemu bih ubro trešnje dvije
(najeo se prije)
donio bih majci,
da mi se nasmije.*

Drago Ivanišević

**Svim majkama
čestitamo Majčin dan!**

„Glasnikov tjedan“

Komentar

U zahvalnosti tuge nij’!

Koliko more biti čovjek naivan, dobroćudan, dobro namjeran kad misli da more stati u ostvarenje nekoga plemenitoga cilja kroz prepreke, i sljedeća poviđajka dokazuje. Pred kratkim samoinicijativno su pozvani prijatelji u Hrvatskoj da pokrenu akciju da malo pomnožimo knjižni fond Hrvatske katedre u Sambotelu. Prez problemov su pristali na to širom matične zemlje firme, udruge, različite institucije, dobronamjernici, donatori, privatnici, ki su mislili da jednu ali dvi knjige i oni sami imaju suviše na polici, ke bi svakako mogle biti na korist studentom hrvatskih studijov u susjednoj državi. U ovo krizno vrijeme treba cijeliti svu pomoć, svaku ponudu, svu dobru namjeru, ako ide iz srca. Tako smo u prvom koraku primili škatulju gradišćanskih knjig od Hrvatskoga štamparskoga društva iz Austrije, potom vridni paket izdanj iz Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskoga centra Domovinskoga rata iz Zagreba, u drugom koraku pak smo obaviješćeni o dolasku delegacije Narodne knjižnice i čitaonice iz Siska, s paketom od 263 hrvatskih naslovov, u vridnosti od petnaest jezera kunov, cirka pol milijun forintov. Da negdo krivo ne razumi, tribi je objasniti, to je sisačka knjižnica poklonila Katedri. Medjutim, knjige i nositelji imali su pravi križni put, kad su zaustavljeni pri ugarskoj granici, iako u vlasništvu su imali sve moguće dokumentacije. Čez četire i pol ure, prik prezbroj telefonov, faksov i trganja živcev donatore su prikupstili u Ugarsku – kako mi je poznanik rekao, teže nek kad bi bili švercali atomsku bombu umjesto knjig – s tim propisom da kad zajdu u Sambotel, obavezno se javu s paketi na špediciji, zato dovenu pečat i potvrdu o prikdavanju. Prez toga dokumenta, kako im je i rečeno, nij puta najzad. Tako je od pet ur zakašnjenja od dogovorenoga vrimena i prijema dospilo u naš grad izaslanstvo iz Siska, a na Katedri, ne moram reći, knjige toga dana vidili nismo. Samo je darovnica bila prikdana, a obraz nam je gorio zavolj najpr nevidjenih neugodnosti, što su morali naši gosti na hataru doživiti. Zakon je zakon, a mi smo te zakone poštivajući građani! S tim knjižnoj cirkusijadi nije bilo kraja, pokidob po stručnom listu Europske Unije po carinski propisi, zaistinu dobronamjerni carinari nikako nisu mogli najti odgovarajuće uvrstavanje u kategoriju i kode za besplatno pušćanje ovoga dara na sveučilišće, iako te knjige dokazano ne bi dospile ni u legalnu ni u ilegalnu trgovinu. Brojenje simo, brojenje tamo, za darovane knjige potribno je bilo platiti?! Svota nije bila prevelika, ali u času kad su svagdir stopirani pinezi, kad Vladine institucije šparaju na sve moguće načine, iskala se isplata PDV-a za, na papiru napisanu, svotu. Dokle se je ta „ki, kako i zašto ceremonija“ odvijala med špedicijom i sveučilišćem, dani su potekli. Minuli su i dva tajedni dokle su knjige svoje sveto tlo našle na trećem katu Hrvatske katedre. Umjesto četire – kako je to pisalo u darovnici – tri škatulje su dospile na Katedru, kako smo kasnije doznali, to su darovatelji krivo napisali. Na popisu navedenih 263 hrvatskih naslovov, u stvarnosti ter paketu našla se je 191 knjiga. Ki zna što se moglo usput zgodati s timi ostalimi knjigami?! Otkrivanje sudbine nestalih knjig pravoda se ne forsira. U zahvalnosti tuge nij’! S daljnjim velikodušnim darom dobrih ljudi, na poziv Udruge Ivana Perkovca u Šenkovcu, i sa šesto knjig, još malo, pak ćemo uspići duplirati dosadašnji knjižni fond za hrvatske studente u Sambotelu.

-Timea Horvat-

Mađarska ima novi ustav, kojim je zamijenjen onaj iz 1949, promijenjen 1989. godine. Parlament ga je izglasovao 18. travnja, a predsjednik Mađarske Pál Schmitt potpisao 25. travnja u podne. Novi ustav stupa na snagu 1. siječnja 2012. godine. U preambuli stoji kako mađarski narod zajedno drže Bog i kršćanstvo. Slovom novoga ustava narodnosti u Mađarskoj državotvorni su elementi i njime se štite jezici narodnosti. Izglasovala ga je vladajuća koalicija koja ima dvotrećinsku većinu u Parlamentu, uz bojkot Mađarske socijalističke stranke i stranke Politika na drugi način te protivljenje stranke Jobbik.

Novi mađarski ustav naišao je već svojim nacrtom na brojne kritike oporbe i mnogobrojnih civilnih udruga tako i političkih predstavnika 13 narodnosti u Mađarskoj, čiji su prijedlozi uglavnom uvaženi i našli mjesto u prihvaćenom ustavu.

Brojni kritičari novoga ustava ističu diskriminaciju raznih društvenih skupina, homoseksualaca i nekršćana, te ističu kako se njime utvrđuju pozicija sadašnje Vlade i premijera Viktora Orbána.

Narodnosti koje žive u Mađarskoj dijelovi su mađarske političke zajednice i državotvorni element. Nasljedstvo je mađarske države i jezik i kultura narodnosti u Mađarskoj. Ustav štiti jezik narodnosti koje žive u Mađarskoj. Tisak

u Hrvatskoj ovih dana između ostaloga donosi: "Predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj Mišo Hepp, koji je ujedno izabrani predstavnik svih nacionalnih manjina u Mađarskoj, potvrdio je da su manjine zadovoljne rezultatima razgovora koje su vodili s relevantnim predstavnicima mađarskih vlasti oko izmjena prvog nacrtu ustavnih promjena. Gospodin Hepp je kazao da su uvaženi gotovo svi njihovi zahtjevi, osim onoga koji se tiče ombudsmana za manjine", poručuju iz MVPEI.

Novim ustavom mađarskim državljanima, pripadnicima narodnosti jamči se pravo na slobodan izbor i očuvanje identiteta, upotrebu materinskoga jezika, individualno i kolektivno pravo korištenja vlastitoga jezika, njegovanje kulture,

Narodnosti koje žive u Mađarskoj dijelovi su mađarske političke zajednice i državotvorni element. Nasljedstvo je mađarske države i jezik i kultura narodnosti u Mađarskoj.

obrazovanje na materinskom jeziku, utemeljenje mjesnih i državnih samouprava. Ustav kazuje kako će pojedinosti vezane uz prava narodnosti odrediti pripadajući zakon.

Sudjelovanje narodnosti koje žive u Mađarskoj u radu Parlamenta također će definirati pripadajući zakon, kazuje slovo Ustava.

Branka Pavić Blažetin

Novi pečuški biskup

Sveti otac papa 8. travnja imenovao je pečuškim biskupom Györgya Udvardya, o čemu je javnost 9. travnja izvijestilo tajništvo Mađarske biskupske konferencije. György Udvardy obnašao je dužnost pomoćnog biskupa ostrogonskog. Do imenovanja Györgya Udvardya pečuškim biskupom biskupijom je upravljao sambotelski biskup András Veres, pošto je otkaz dao pečuški biskup Mihály Mayer, zbog mnogobrojnih optužaba i skandala kojem je bio u središtu pozornosti. Novi pečuški biskup podučavao je katehezu i pedagogiju na Visokoj vjerskoj školi u Ostrogonu.

U svojoj poruci nakon imenovanja kazao je: „Crkva me tamo šalje kao biskupa i biskupsku službu želim dobro obavljati“. György Udvardy rođen je 1960. godine, posvećen za svećenika 1985. godine u Érsekvadkertu. Od 1985. je kapelan u Csitáru, a od 1988. do 1990. godine tamošnji župnik. Svoje studije nastavlja u Rimu između 1990. i 1993. godine. Od 1993. do 2003. nadzornik je vjeronauka, od 1997. do 2004. na Katoličkom sveučilištu „Péter Pázmány“ predavač, na istom sveučilištu od 1998. do 2004. docent.

Naslov kapelana dobiva 1999. godine. Od 2000. godine predavač na Visokoj vjerskoj školi u Ostrogonu, od 2003. do 2004. župnik u budimpeštanskom Erzsébetvárosu. Od 2003. godine generalni vikar Ostrogonsko-budimpeštanski. Godine 2004. posvećen je za biskupa.

*Skupština HDS-a***Prihvaćena izvješća o financijama i radu HDS-a i njegovih ustanova za 2010. g. Imenovan voditelj Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe***Dodijeljene stipendije studentima visokih učilišta*

Hrvatska državna samouprava i njezine ustanove dobro su gospodarile, novac je pošteno potrošen, ostvaren je iznimno bogat program, poštovane su sve odluke Skupštine, santovački projekt izgradnje novog vrtića i učeničkog doma teče prema predviđenom planu, a obećana potpora Mađarske vlade u iznosu od 110 milijuna na putu je – zaključeno je između ostalog u subotu, 16. travnja, na redovitoj sjednici Skupštine Hrvatske državne samouprave, održane u Uredu HDS-a u Budimpešti.

Pošto je utvrđeno da sjednici nazoči 23 od ukupno 29 članova, te da postoji kvorum potreban za održavanje sjednice, jednoglasno je prihvaćen predloženi dnevni red, a zatim otvorena rasprava.

Zaklada „Sándor Wekerle”, utemeljena umjesto Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine koja se ukida koncem travnja, raspisala je natječaje za narodnosne sadržaje. Na primjedbe Saveza državnih manjinskih samouprava neki su uvjeti natječaja ublaženi. Premda u prvom nacrtu novog Ustava manjine nisu postojale, niti se štito njihov jezik i kultura, konačno će jezici manjina ipak biti zaštićeni, a manjine državotvorni čimbenici i dijelovi mađarskoga političkoga društva. Djelomično su prihvaćene i primjedbe na ukinuće samostalne ustanove parlamentarnoga pravobranitelja manjina, stoga će pravobranitelj imati dva zamjenika, od kojih će jedan biti odgovoran za manjine. Parlamentarno će se zastupstvo riješiti posebnim zakonom – reče uz ostalo Mišo Hepp usmeno dopunivši Izvješće predsjednika o radu između dviju sjednica Skupštine, izvješće o odlukama kojima je rok istekao, te odlukama za koje je bio ovlašten predsjednik, što je Skupština jednoglasno prihvatila.

Bez rasprave Skupština je jednoglasno prihvatila sažetak izvješća unutarnjeg nadzora za 2010. godinu, na znanje primila izvješća županijskih predsjednika o stanju i teškoćama regija, financijska izvješća o potpori udruženjima mjesnih hrvatskih samouprava u pojedinim regijama, financijska izvješća i izvješća o radu za 2010. godinu Hrvatske državne samouprave te njezinih ustanova: Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma (Santovo), Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj (Pečuh), Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe (Pečuh), Muzeja sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj (Prisika), Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Vlačićima. Skupština je izvršenje HDS-ova proračuna za 2010. godinu prihvatila s 440 592 000 prihoda i s 437 048 000 Ft rashoda.

Skupština je donijela jednoglasnu odluku o raspisivanju natječaja za ravnateljstva Nefitnog poduzeća „Croatia” za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost.

Ravnatelj Croatice Čaba Horvath izvijestio je Skupštinu o izradbi prvoga moderno sastavljenoga Mađarsko-hrvatskog i Hrvatsko-mađarskog rječnika koji će se ostvariti u suradnji s Institutom za hrvatski jezik i jezikoslovlje u Zagrebu. Trenutno je u tijeku prilagođivanje stare građe, osuvremenjivanje rječničkog fonda koji s naše strane obavljaju dr. Janja Prodan i dr. Ernest Barić, a na rječniku se radi još i u Zagrebu, što je potvrdila i voditeljica projekta dr. sc. Marija Znika. Dvosmjerni rječnik tiskat će se odvojeno, a do kraja godine on će biti pripremljen za tisak, reče ukratko Čaba Horvath, što je Skupština primila na znanje.

Na prijedlog Odbora za pravna pitanja odnosno predsjednice Mirjane Grišnik, Skupština je jednoglasno prihvatila pismene prijedloge izmjene Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave. Prema tome, na temelju izmjene pravnih propisa, u djelokrugu Skupštine, koji se ne može prenijeti, naveden je izbor osoba koje HDS delegira u Odbor za podupiranje manjina, nadalje da se izvanredna skupština mora sazvati ako to traži barem deset vijećnika (više nego jedna trećina članova), odnosno na pokretanje bilo kojega odbora, a putni troškovi zastupnika – izuzev sjednica Skupštine i odbora – mogu

se obračunati samo uz predsjednikovo odobrenje, inicijativu za smjenu predsjednika odbora mogu pokrenuti pismeno dva člana, ili jedna trećina članova Skupštine, a u tome slučaju Skupština bira novog predsjednika. Na pojedinačni prijedlog Stipana Balatinca prihvaćena je i dopuna da se uz pismene prijedloge za skupštinu u pozivnici prilože i prijedlozi odluka, te da zapisnici skupštine budu dostupni i na HDS-ovoj web-stranici.

Na kraju je, među raznim, vijećnik Jože Đurić dopunio svoju molbu od prošle sjednice uz mišljenje da bi HDS trebao osigurati potporu u okviru kredita za vlastiti udio mjesnih i područnih samouprava i udruga za razne europske natječaje. Smatrao je da bi Skupština iz praktičnih razloga trebala premjestiti svoje sjedište u pogranično područje kako bi mogla sudjelovati na natjecajima prekograničnih, pograničnih projekata. Unatoč prosvjedu Vinka Hergovića, Skupština je prihvatila prijedlog da se to, kako je odmah zaključeno, vrlo osjetljivo pitanje, zbog naše regionalne ustrojenosti, prethodno ispita do iduće sjednice.

Nadalje Mišo Hepp izvijestio je Skupštinu o pismu koje je stiglo od pečuške Gradske samouprave, a riječ je o HOŠIG-u Miroslava Krleže, te najavio razgovore u svezi s preuzimanjem na održavanje pečuške odgojno-obrazovne ustanove bez ikakvih obveza, što je jednoglasno poduprto.

Predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac, osvrnuvši se ukratko na problematično pitanje sjedišta, zatim na teškoće oko natječaja i financiranja civilnih udruga, na temelju odluke Predsjedništva da se do određenog roka obavi pregled cjelokupnoga članstva Saveza Hrvata, pozvao je okupljene da do 30. lipnja obnove svoje članstvo odnosno uplate članarinu, a da na to pozovu i članstvo svojih naselja odnosno regija, u protivnome će biti isključeni iz članstva. Poslije toga, najvjerojatnije u listopadu 2011. godine, sazvat će se kongres Saveza Hrvata u Mađarskoj.

Obrativši se Skupštini, glavna i odgovorna urednica Hrvatskoga glasnika uputila je nazočnima poziv na svečano obilježavanje 20. obljetnice tjednika Hrvata u Mađarskoj koja će biti u četvrtak, 5. svibnja, u budimpeštanskoj Croatici. Podsjetila je kako je prvi broj našega samostalnog tjednika na hrvatskome jeziku izašao 2. svibnja 1991. godine, osnivač je lista Savez Hrvata u Mađarskoj, a suvlasnik Hrvatska državna samouprava.

Nakon toga rad je nastavljen na zatvorenoj sjednici. Kako nas je obavijestio predsjednik Mišo Hepp, na raspisani natječaj za voditelja Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe pristiglo je dva natječaja: Viktorije Gerdešić i dosadašnjeg voditelja Miše Šarošca. Skupština je jednoglasno poduprla natječaj Miše Šarošca, kojega je Skupština imenovala na mandat od četiri godine.

Na natječaj za dodjelu državne stipendije redovitim studentima visokih učilišta pristiglo je ukupno 33 natječaja. Na prijedlog stručnog Odbora za odgoj i obrazovanje, Skupština je donijela odluku o dodjeli deset stipendija, koje su dodijeljene u iznosu godišnje 80 tisuća forinti po natjecatelju. U okviru treće točke dnevnoga reda Skupština je odlučila da se u Pododbor za manjinsku potporu zaklade Sándora Wekerlea delegira Angela Šokac Marković, dopredsjednica Hrvatske državne samouprave.

Kako je najavljeno sljedeća sjednica Skupštine Hrvatske državne samouprave sazvat će se u svibnju. Prema odluci Skupštine Hrvatske državne samouprave dodijeljene su stipendije ovim redovitim studentima visokih učilišta: Radovan Barić, Oršoljka Čende, Dora Grubić, Timea Kos, Branko Kovač, Dijana Mandić, Valentina Šimonić, Ramona Štivić, Dušan Petar Timar, Dora Vuk.

Predstavljena knjiga novinarkе Timee Horvat „Petrovisko pero“ i uručene poklon-knjige za Hrvatsku katedru u Sambotelu

„ŠENKOVEC JE MOJ DRUGI DOM“

Udruga Ivana Perkovca iz Šenkovca ugostila je Timeu Horvat, novinarku i spisateljicu koja živi u mađarskom Gradišću, a novinarske tekstove objavljuje u Hrvatskom glasniku. Povod ove svečanosti bilo je predstavljanje Timeine knjige „Petrovisko pero“, ali i dar više od 500 knjiga prikupljenih za Hrvatsku katedru u Sambotelu. Kako je u uvodu naglasila predsjednica Udruge Ivana Perkovca Jasna Horvat, Ivan Perkovac bio je prvi hrvatski novinar, pa je i poveznica po toj liniji i više nego jasna i čvrsta. Prijateljstvo Timee i Šenkovca traje već gotovo desetak godina kad je krenula suradnja Šenkovca i Bizonje, a koje je do današnjeg dana preraslo u mnogo više od pukog, jednom na godinu, međusobnog posjećivanja. Jednako tako prijateljstvo Timee i Šenkovca više je i od samog prijateljstva.

– **Kada dodem ovamo, svi govore kako sam ja mnogo dala Šenkovcu. Ali Šenkovec je meni dao odličnu prijateljicu Jasnu Horvat, dao mi je mnoge prijatelje od kojih je većina ovdje ovog trenutka, Šenkovec je dao da vatrogasci u mom Petrovom Selu danas imaju kip Sv. Florijana i da se u Šenkovcu osjećaju kao doma. A i ja sam u Šenkovcu doma, to je moj drugi dom,** rekla je Timea.

A da je Šenkovec doista njen drugi dom, potvrdio je i predsjednik Vijeća MO Šenkovec Renato Turk najavivši pokretanje procedure kako bi se Timeu proglasilo počasnom mještankom Šenkovca.

Govoreći o samoj knjizi „Petrovisko pero“, urednik knjige Krešimir Puklavec naglasio je važnost očuvanja gradišćanskog jezika.

Na predstavljanju knjige „Petrovisko pero“: Sliva Jasna Horvat, predsjednica Udruge Ivana Perkovca, Krešimir Puklavec, jedan od urednika „Petroviskog pera“, Timea Horvat i Ivan Piskač, književnik, novinar

Istaknuo je kako je to druga borba nakon Domovinskog rata, jer i taj rat je bio borba za naš jezik. Po njemu smo sad olako prepustili ovu borbu, a ako se zagubi jezik, nestat će i naroda.

– **Jezik je spomenik veći i jači od svakog kamenog spomenika. Ako dopustimo da se taj spomenik sruši, izgubili smo sve. Svi danas raspravljaju o prodaji hrvatskog bogatstva, tvornica ili tvrtki. Točno je da smo prodali INA-i i HT, ali to uvijek možemo kupiti. Nemojmo prodati jezik jer to se ne da kupiti,** rekao je Puklavec.

Nenad Piskač podsjetio je kako se Timea ugradila u hrvatsku gradišćansku književnost i novinarstvo, te da se ta književnost nikako

ne bi smjela marginalizirati. Novinarstvo Timee Horvat spada u borbu za opstanak hrvatstva u Gradišću, a kod nje je novinarstvo dobilo prednost pred književnošću.

Predsjednik Vijeća MO Šenkovec Renato Turk najavio je pokretanje procedure kako bi se Timeu proglasilo počasnom mještankom Šenkovca

Prikaz knjige muzički su popratili Petroviski tamburaši

– **Taj njen izbor je logičan. Kroz novinarstvo je mnogo aktivnija i dinamičnija, može utjecati odmah, dok književnost ima sekundarnu aktivnost koja je Timei previše spora. Njeni tekstovi, pisani na gradišćanskom, mnogima nisu baš po volji jer ona se usudi pozitivno pisati o mnogim temama koje su drugima mrske. Tako piše pozitivno o Thompsonu, ulazi u sukob s Hrvatskim akademskim klubom u Beču koji zabranjuje njegov koncert. Posebna joj je tema Domovinski rat i branitelji, čak i oni koji nisu bili Hrvati poput poznatog Chica. Njeno pisanje ostvaruje veze**

Gradišća i Hrvatske, a i ona sama u Hrvatskoj je uvijek kad joj se za to ukaže prilika, rekao je Piskač.

U ime Zagrebačke županije podršku Timeinom radu, te podršku Hrvatskoj katedri u Sambotelu, dala je potpredsjednica Skupštine Zagrebačke županije Marija Ledinski Anić, a na toj svečanosti bio je i predsjednik OV Općine Brdovec Stjepan Esih, te brojni gosti iz Sisačko-moslavačke, Bjelovarsko-bilogorske i Karlovačke županije. Posebno je svečano bilo prilikom uručjenja više od petstotinjak prikupljenih knjiga za spomenutu Hrvatsku katedru koju je u ime Udruge uručila Jasna Horvat, a u ime Hrvatske katedre dar je preu-

Zbor KUD-a
„Mihovil Krušlin” iz Šenkovca

zela dr. sc. Žužana Meršić. U kulturnom dijelu programa sudjelovao je KUD Mihovila Krušlina iz Šenkovca, Petrovski tamburaši „Koprive” iz Petrovoga Sela, učenici Osnovne škole Ivana Perkovca iz

Šenkovca te članovi Udruge Ivana Perkovca. Na kraju ove svečanosti, pre nabijene osjećajima, svi nazočni dobili su na poklon Timeinu knjigu s potpisom, a čije je izdavanje potpomogla upravo Udruga Ivana Perkovca iz Šenkovca.

Dražen Mufić

Svim donatorom knjig lipa hvala!

U akciju prikupljanja knjig za Hrvatsku katedru u Sambotelu, na poziv Udruge Ivana Perkovca za očuvanje kajkavske ikavice i promicanje zavičajne kulturne baštine u Šenkovcu, pod peljanjem Jasne Horvat, priključili su se slijedeće udruge, firme, privatnici i dobrovoljne peršone:

Osnovna škola Ivana Perkovca Šenkovec, Matica hrvatska Zaprešić, Srednja škola Bedekovčina, DVD Šenkovec, Etnografski muzej u Zagrebu, Gradski muzej Karlovac, Hrvatska udruga „Muži zagorskog srca” Zabok, Zagrebačka županija, TEPEX Zabok, KUD Mihovila Krušlina Šenkovec, Školska knjiga Zagreb, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje u Zagrebu, Udruga Ivana Perkovca Šenkovec, Hrvatski memorijalno-dokumenta-

cijski centar Domovinskoga rata Zagreb, Muzej Brdovec, građani Karlovca na poziv i pod vodstvom Udruge „Dijak” za pomoć djeci, mladeži i odraslim osobama u odgoju i obrazovanju pod medijskim pokroviteljstvom Karlovačke TV 4R i Radio Mrežnice, Krešimir Puklavec, Josip Laća, Josip Barlek, Ivan Šoić, Vlado i Ivančica Hemzaček, Kristina i Vjeko Hemzaček, Vesna Ilijaš, Mislav Šolta, Maja Cvek, Krešimir Belošević, Ante Nazor, Božica Jakolić, Božo Novak, Branko Pilaš, Gordana Begović, Ivan Radoš, Ivana Stančin, Jasenka Filipčić, Jasna Horvat, Josip Balasko, Josip Palada, Katarina Čelan, Lukas Novak, Marija Dukić, Marija Kukić, Marija Ledinski Anić, Marina Žmauc, Mijo Lončarić, Monika Klokočar, Nenad Hrg, Nenad

Profesorica Odsjeka za kroatistiku u Sambotelu dr. Žužana Meršić predaje zahvalnicu Jasni Horvat, predsjednici Udruge Ivana Perkovca

Piskač, Pavao Kutarčić, Sanja Rajter, Sara Ivković, Štefica Hanzir, Marin Relja.

Svim donatorom ovput zahvaljujemo za već od 600 knjig, ke su bile prikdane 8. aprila, u petak med svečanimi okviri u Šenkovcu, profesorici Odsjeka za kroatistiku u Sambotelu dr. Žužani Meršić. Posebna hvala učenicom Osnovne škole Ivana Perkovca u Šenkovcu ki su svojimi crteži polipšali škatulje darovanih knjig. Još jed-noč lipa hvala svim!

-Timea Horvat-

U Dombovaru otkrivena spomen-ploča hrvatskom banu Franji Vlašiću

U Dombovaru je 2. travnja u organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave, na čelu s Gaborom Varga-Stadlerom, otkrivena spomen-ploča hrvatskom banu Franji Vlašiću rođenom 24. ožujka 1766. godine u tom gradu. Potomku Hrvata koji su oko 1715. godine napustili područje Ogulina i Brinja te našli novi dom u Hajmašu (Nagyhajmás), Bikali (Bikal) i Dombovaru. Spomen-ploča postavljena je na pročelju tamošnjega Doma narodnosti, a svečanost je održana u sklopu Tjedna grada Dombovara, na sam Dan kada on slavi dobivanje naslova grada. Gradskoj su svečanosti nazočili i gradonačelnici prijateljskih gradova Vira i Ogulina u Hrvatskoj, Kristijan Kapović i Nikola Magdić. Napomenimo kako je u sklopu proslave Dana grada Dombovara potpisan Sporazum o prijateljstvu gradova Dombovara i Vira.

Spomen-ploča hrvatskom banu Franji

Vlašiću nastala je suradnjom i potporom mjesne Hrvatske i Hrvatske državne samouprave. Svečanosti su nazočili brojni uzvanici, tako generalna konzulica Ljiljana Pancirov, parlamentarni zastupnik Vilmos Patay, načelnici gradova prijatelja, predsjednik HDS-a i voditelj ureda HDS-a Mišo Hepp i Jozo Solga,

dombovarski gradonačelnik Loránd Szabó i dogradonačelnik Zsolt Kerényi. Mala je hrvatska zajednica u Dombovaru, ali marljivi Varga-Stadler i njegovi pomagači čine je prepoznatljivom i snažnom. Pokazala je to i proslava Dana grada Dombovara na kojoj smo susreli bezbroj prijatelja Hrvatske. Kod spomen-ploče o životu i radu hrvatskog bana Franje Vlašića izlagao je povjesničar Đuro Franković, a posvetio ju je župnik opat Jenő Rostás.

Za glazbeni ugođaj pobrinula se Klapa Vir iz prijateljskoga Vira. Kod spomen-ploče u ime tamošnje Hrvatske samouprave vijence su položili László Boros-Gyevi i Edit Marsik, generalna konzulica Ljiljana Pancirov u društvu konzulice za kulturu Katje Bakije te predsjednik HDS-a Mišo Hepp i voditelj Ureda HDS-a Jozo Solga.

bpb

Znameniti Hrvati u Mađarskoj

Hrvatski ban, barun Franjo Vlašić (1766–1840)

Barun, hrvatski ban i podmaršal Franjo Vlašić rođen je u Dombovaru, u Tolnanskoj županiji, 24. travnja 1766. godine, a preminuo u Zagrebu 16. svibnja 1840. godine.

Grb obitelji Vlašić poznat je i iz ranijih godina; štiti okomito je razdijeljen na crveno i srebrno polje u kojemu se nalazi polumjesec u obrnutim bojama. Nakit: iznad kacige nalazi se udesno okrenuti zlatni lav. Plašt: crveno-srebrni. Grb je objavljen u Korjenić-Neorićevu grbovniku iz 1595. godine, koji se danas nalazi u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Ovo je najstarija inačica grba obitelji Vlašić.

Plemstvo i grb braći Petru i Jurju Vlašiću iz Varaždina dodijelio je kralj Karlo III. u Beču 20. ožujka 1718. godine. Obitelj je bila rimokatoličke vjeroispovijedi. Na grbu u plavom dvoru na zelenom trgu stoji mađarski vitez u crvenoj odjeći, oko bedra plavim pojasom, na glavi drvenim krznem klobukom, u desnoj ruci isukanom sabljom krivošijom, u lijevoj buzdovanom, a pokraj njegove desne noge, u žutim čizmama, leži odsječena turska glava. Na kruni iznad štita u crvenom polju između raširenih crnih orlovskih krila naslonjena ruka od lakata drži mač.

Pečat Matije Vlašića iz Budinščine, iz 1607. godine, danas se nalazi u Hrvatskome državnom arhivu u Zagrebu. Drugi pečat Matije Vlašića, plemićkog suca grada Varaždina iz 1629. godine nalazi se također u tom Arhivu.

Ovo prezime u dokumentima dolazi u različitim oblicima: Vlaxich, Wlasych, Wlassich i Vlasicz.

Vlašići pripadaju starom rodu iz Brinja, a nalaze se u prvome popisu vojne posade tvrđavnog naselja Brinja iz 1551. godine. Te su godine u Brinju bile dvije obitelji Vlašić. Ime Bariše Vlašića nalazi se u popisu urbara Rosopojnika i Prilišća iz 1558. godine. Po tim se dokumentima vidi da su se doselili iz Muškovaca, sela na Zrmanji kod Obrovca. Doselili su u selo Prilišće kod Ribnika u Lici, koje je bilo posjed Nikole Zrinskog i Stjepana Frankopana ozaljskog.

Franjo Vlašić zacijelo je potomak Hrvata koji su se 1715. g. iselili s područja koje je gravitiralo gradu Ogulinu i Brinju, te se naselili u Mađarskoj. U novoj su se domovini nastanili u Pečuškoj biskupiji, u selima Hajmaš (Nagyhajmás), Bikala (Bikal) i u gradiću Dombovaru. Preci Franje Vlašića u novoj domovini žive već vjerojatno pedeset godina, gdje su u mađarskoj sredini zacijelo naučili mađarski, a hrvatski su jezik očuvali, poglavito ako je hrvatskih obitelji bilo više u tom gradiću, a bilo ih je, o čemu svjedoče današnji obiteljski nazivi (1753. godine: Frančić, Pelić, Andrišević, Antonić, Šimončić, Marišović, Kovačić, a 1767. godine: Štarko, Lipošnjak, Mravunac, Jarnelić, Malković, Kolonić, Lučić, Sadlak, Valentin, Vinković itd. – stoga je sasvim opravdano utemeljenje mjesne Hrvatske samouprave! Nažalost, ni prošlost obitelji Vlašić, kao i naših Hrvata u sjevernoj Baranji i južnoj Tolni još uvijek nije istražena.)

Franjo Vlašić 22. ožujka 1832. dobio je barunsku titulu (broj 3386/1932. L. Reg. 65. br. 827.1). Opis barunskoga grba: na četiri

strane podijeljeni štiti; 1. u plavom polju s platinama tri srebrne strijele perom i šiljkom okrenute prema unutra; 2. u crvenom polju dvije tvrđave sagrađene od klesanog kamena s dva tornja, svaki s dvojim pročelnim, zatvorenim vratima; 3. u crvenom polju tri zlatna povoja; 4. plavo polje na sa stojećim lavom. Grb pokriva barunska kruna, a koji drže dva lava.

Vlašić je bio ban Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, kraljevski savjetnik, savjetnik Namjesničkog vijeća, glavni vojni zapovjednik Varaždina i Karlovca, zapovjednik pukovnije ulana (teška konjica naoružana karabinkama) Schwarzenberg i dviju banskih pješćkih pukovnija te prisežnik Banske table.

Još kao mladić, 1784. stupa u austrijsku vojnu službu, postaje kadetom. U redovima husara sudjeluje u gotovo svim ratovima protiv revolucionarne Francuske i Napoleona. Zbog iskazane hrabrosti odlikovan je viteškim križem reda Marije Terezije. U činu

pukovnika u austrijskoj pomoćnoj vojsci 1812. sudjeluje u Napolenovom pohodu na Rusiju te je 1813. godine unaprijeđen u general-majora i nadalje sudjeluje u ratovima protiv Francuza u Italiji. Godine 1824. postaje feldmaršal-lajtnantom (danas general-pukovnik) u Zagrebu, a 1831. zapovijedajući general u Petrovaradinu. Iduće je godine imenovan hrvatskim banom i zapovijedajućim generalom u Hrvatskoj i Slavoniji.

U njemu dodijeljenoj barunskoj darovnici na latinskom jeziku sve navedeno ovako se iznosi: Sa svega svojih osamnaest godina, 1784. postaje kadetom u mađarskoj konjičkoj legiji princa Imrea Eszterházya i od 1792. sudjeluje u ratovima protiv Francuza, te je već tada dao znak svom časničkom uznapredovanju, tvrdom kao kovine, u toj dugoj 48-godišnjoj vojnoj službi pokazao je sve svoje vojne vrline i svoje ime odlikovao.

Godine 1793. pobjeđuje u ovim bitkama:

„Zauzimaš Norvidu, Brisel, ugušio si pobunu naroda i nemire, spasio i žitno skladište. U Gadanumu, poslije u Brugbu i Ostendi hrabro si napao neprijatelja koji je bio dugo nadmoćniji, mnoge si posjekao i zarobio mnoštvo vojnika, katapulte i mnoge kočije otpremio, ratnu blagajnu, magazine i velik broj brodova zaplijenio. Bio si adjunkt kod pomoćnih jedinica 1794, 95, 96. pod upravom generala Ota Engleza, princa Yorka, s deset katapulta zauzeo si utvrde u Cateau, Tournay, Tourcoingu. Na vojnoj vježbi 1797. kod Rajne; u Tirolu (Italiji) držao si se pohvalno i odlično, izuzetno si se svojski držao.

Nakon bitke 1798. kod Ostradiuma i Stokachiuma časno si se pod našom komandom povratio. U bitki kod Achena, gdje je bilo mnogo neprijatelja, bio si junak, vješt i hrabar, kao i u sljedećim bitkama kod Fribourga, Groczinga, Mühlheima i Breisgaua. Pod našom komandom 1800. usredotočenjem postrojba kod Heilersheima, Engena; a kod Möskirchena, Öttinga; i Koblenza neprijatelja ponovno smo primorali na povlačenje i pobijedili smo ga, mnogi su pali ili su zarobljeni.

Budno si nadzirao postrojbe koje su ti povjerene, odabrao si pravo vrijeme i pojavio u sredini neprijatelja i iznenada napao kod Szombathelya te si odvodio stanovništvo ostavljeno samom sebi. Istaknuo si se u bitki kod Austerlitz, koju smo mi predvodili, s naše strane kao nagrada za službu dodijeljena ti je pomoćnočasnička (*vice colonellum*), te milosrdnim promaknućem bogato smo te nagradili.

G. 1808. u mađarskoj konjičkoj postrojbi princa iz Lichtensteina promaknuli smo te u časnika (*colonellum*), u konjičkog pukovnika; kod Asperna protiv Rusa 1812. istaknuo si se u redovima naših pomoćnih postrojba. Kao general 1813. bio si jedan od brojnih naših časnika u Italiji: Villach; Sv. Petar, Tarvisio; Fulgeria, Roboreum; Borghetto; Belluno; Stručina; Peschiera, gdje si ti neprijatelje našega vojskovođe, te samog vicekralja Italije, primorao na povlačenje, zato ti je

dodijeljen Križ vojnog reda Marije Terezije i otada si postao general.”

Supruga mu je bila Franciska Pempler (rođ. 1791, umrla 22. lipnja 1854. u Požunu). Rođena im je kći Hermína (5. kolovoza 1825), čiji je prvi muž bio Filip Vukasović (umro 26. listopada 1844), cesarski i kraljevski komornik i konjički satnik, drugi muž Theobald Seenusz iz Freudenberga (rođ. 30. kolovoza 1829), cesarski i kraljevski major i časnik, nadzornik trga u Gracu. Iz braka Franje Vlašića i Franciske rođena su i dva sina koji su bili nastavljači obiteljske tradicije, naime Franjo (rođ. u Željeznom 1827, umro 16. lipnja 1884. u Penzintgen, pokraj Beča), bio je general (*Feldzeugmeister*), vitez Reda Svetoga Stjepana, vlasnik I. klase željezne krune Leopolda, te Karlo, podmaršal.

Ban Franjo Vlašić pomagao je hrvatski narodni preporod, naime 1832. podupirao je molbu čelnika hrvatskoga narodnog preporoda Ljudevita Gaja (1809–1872) da mu se dopusti izdavanje preporodnih novina u Zagrebu. Sa zagrebačkim biskupom Aleksandrom Alagovićem (1760–1837) preuzeo je pokroviteljstvo nad akcijom osnivanja društva za unapređenje prosvjete na hrvatskom jeziku, koji je bio pokrenuo Gaj.

Na požunskom saboru (1832–36) branio je prava Hrvatske na Rijeku i njezino primorje. Ovaj je prekaljeni vojnik, kao hrvatski ban, od 1832. učinio mnogo dobra hrvatskom narodu i ustrajno štitio njegova prava. Svojim jednostavnim životom i građanskim držanjem te velikim iskustvom stekao je popularnost među hrvatskim pukom. U to vrijeme, tijekom četvrtog desetljeća 19. stoljeća, mađarski teritorijalni i jezični zahtjevi u odnosu na Hrvatsku bili su osobito učestali i agresivni. Ban Vlašić, premda je rođen u mađarskoj sredini, bio je ogorčen protivnik takvih pretenzija i odlučno je stao na stranu hrvatskih staleža. Na požunskom saboru Mađari su 1839–1840 donijeli odredbu u uvođenju mađarskog jezika u javni život Hrvatske, no ban Franjo Vlašić 21. siječnja 1840. predstavkom kralju Ferdinandu I. spriječio je ovu odredbu, naime vladar nije potvrdio njezinu pravovaljanost, pa nije stupila na snagu. Bio je to njegov najljepši, posljednji dar narodu na čijem se čelu nalazio. Osim toga stao je i na stranu mađarskih nastojanja u Erdelju. Austrijsko političko ustrojstvo, koje je stvorio i održavao Metternich, nije trpjelo da slobodoumni i mađarsko nacionalno orijentirani pokret u Erdelju ojača na taj način kao što u Mađarskoj. U Bečkom dvoru donesena je odluka da prije no što ojača, bit će slomljen silom. Radi toga podmaršal i hrvatski ban Franjo Vlašić 24. ožujka 1833. imenovan je za kraljevskoga građanskog i vojnog povjerenika i poslan u Kluž (Koložvar).

Čuvši vijest o Vlašićevoj misiji, erdeljska aristokracija, prožeta oporbenim duhom, u svojim redovima postavila je pitanje da li dolaziti u dodir s Vlašićem ili izbjeći svaku vezu s njime? Barun Miklós Wesselényi,

jedan od vođa erdeljske oporbe, zauzeo je ovaj zadnji stav, dokle protiv njega pobijedio je glatkiji i diplomatskiji stav grofa Jánoša Bethlena. Opravdanost ovoga stava potvrdio je rezultat, naime Vlašićevi osobni kontakti tijekom susreta s erdeljskim otmjenim članovima društva uvjerali su ga da u Erdelju uspostava reda, odnosno mira može se provesti samo na jedan način: sazivanjem sabora i prelaskom na ustavno ustrojstvo. O tom duhu podnio je predstavku Beču, našto je opozvan.

Duro Franković

KRIŽEVCI – Povijesno društvo Križevci objavilo je dvanaesti broj časopisa Cris što su ga 9. travnja predstavili dr. sc. Mira Kolar-Dimitrijević i mr. sc. Davor Balić. Tom je prigodom nastupila prof. Zlata Životić na čemalu. Novi broj sadrži studije od hrvatskih i mađarskih povjesničara i iz Pečuha: dr. Tamása Fedeleša, dr. Szabolcsa Varge i Đure Frankovića. Ovaj potonji piše o kultu mađarskih svetaca Sv. Stjepana i Sv. Ladislava u tradiciji Hrvata u Mađarskoj, koji je osobito očuvan u gradišćanskih i pomurskih Hrvata. Povijesno društvo Križevci, u nekadašnjem glavnom gradu Hrvatske, u rujnu održat će svoj idući međunarodni skup na koji su dobili poziv prof. Varga i prof. Franković, a tematika je: Obitelj Makar. Barun Ivan Makar, pukovnik, bio je jedan od hrabrih osloboditelja grada Pečuha u rujnu 1686. godine od osmanlijske vlasti, koji je za viteško držanje (jednako kao i njegovi potomci) dobio doživotni barunat. Njegov potomak Ivan Makar dao je utemeljiti prvu hrvatsku školu u Pečuhu, tzv. Ilirsku školu, koja je djelovala od 1722. do njezina ukinuća 1792, naime tada se osjeća prvi val asimilacijskih nastojanja u Ugarskoj.

SOPJE – „Dravsko proljeće“ ove se godine održava u Sopju 29–30. travnja. Riječ je o festivalu koji se već petu godinu zaredom održava u suradnji dvaju naselja, Starina i Sopja, jedne godine u Hrvatskoj, druge u Mađarskoj. Petak će biti u znaku natjecanja u kuhanju i športskih događanja, subota u znaku otvaranja prijelaza na Dravi i kulturnog programa. Program počinje u 17 sati mimohodom, a nastavlja se nastupom KUD-ova iz Hrvatske i zajedničkim nastupom hrvatskih KUD-ova iz Podravine: KUD Drava iz Lukovišća, KUD Podravina iz Barče, Orkestar Biseri Drove iz Starina, KUD Martinci iz Martinaca, Ženski pjevački zbor „Korjeni“ iz Martinaca, Orkestar Vizin. Oni će nastupiti u koreografiji „Podravino moja mila“ koju su osmislili Zoltán Vízvári i Vesna Velin koja ju je i uvježbala. Nakon kulturnog programa publiku će zabavljati „Najbolji hrvatski tamburaši“.

Poklon-knjige iz Siska i Zagreba sambotelском Odsjeku za kroatistiku

Sisak pomaže Hrvatima u inozemstvu – Na braniku očuvanja jezika i kulture Hrvata u Gradišću – pod tim naslovom daje opširno izvješće u Novom sisačkom tjedniku, novinar Željko Maljevac, ki je stari poznanik južnoga Gradišća. Kako u svojem članku piše, „Do nove suradnje Siska i Hrvatske s Gradišćanskim Hrvatima u Mađarskoj došlo je na poziv i u organizaciji novinarkе tjednika Hrvata u Mađarskoj Hrvatskog glasnika iz Budimpešte, Timee Horvat, Hrvatice iz starogradišćanskoga naselja Petrovog Sela kod Sambotela, studentice na sambotelском Odsjeku za hrvatski jezik i književnost, koja je zamolila za pomoć u donaciji hrvatskih knjiga, jer studenti tog Odsjeka, koji ove godine slavi 20 godina postojanja i djelovanja, nemaju dovoljno literature za učenje klasične i suvremene hrvatske književnosti. Poziv je prihvatila ravnateljica Narodne knjižnice i čitaonice Sisak Snježana Pokorny koja je zajedno sa svojim kolegicama i kolegama knjižničarima prikupila 263 knjige hrvatskih autora.“

Svetačnost na Hrvatskoj katedrali. Sliva: dr. Ante Nazor, dr. Žužana Meršić, Snježana Pokorny i dr. Tamaš Krekić.
U pozadini Ivica Pandža Orkan i Željko Kardaš

Pred zgradom Sveučilišnoga centra „Savaria“

K tomu tribi još dodati da petočlana sisačko-moslavačka delegacija sa zastupnici Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskoga centra Domovinskoga rata iz Zagreba po prethodnom planu bili su pozvani na trodnevni boravak u južno Gradišće na prezentaciju knjige „Zapisi s Banovine“ zadnjega vikenda prošloga mjeseca. S njimi su se skupa ganule iz Siska i predstavnice Narodne knjižnice i čitaonice, samo nisu mogle zajedno dospiti u naš grad, Sambotel. Umjesto dogovorenoga vrimenta ova zadnja delegacija s paketi doniranih knjig, 4,5 uri je morala silom prilik čekati na granici zavolj propisov ugarske carine. Putnici i donatori su pušćani u našu državu jedino tako da veljek za dolaskom u Sambotel knjige su položene na sambotelскоj carini, kade je izdana potvrda i pečat s potpisom da su poklon-knjige prikidane i onde ostavljene. Ovako su naši pomoćnici iz Siska i Zagreba podijeljeno posjetili Odsjek za kroatistiku. Na svetačnosti i pri ugodnom razgovoru goste su dočekali profesori i profesorice Katedre dr. Žužana Meršić, dr. Stjepan Lukač, dr. Tamaš Krekić i lektorica Nataša Možgon. Ravnatelj Hrvatsko-memorijalno dokumentacijskoga centra Domovinskoga rata, dr. Ante Nazor je ukratko predstavio djelovanje u toj znanstvenoj ustanovi, osnovane od Vlade Republike Hrvatske 2005.ljeta, čija je zadaća i cilj otkrivanje, istraživanje svih podataka iz Domovinskoga rata, a i izdavačka djelatnost. Kako smo čuli, centar je i minuli ljeti izdao kih dvajset naslovov, med njimi razne autentične dokumente, fotomonografije, memoarska gradiva. Iz tih izdanj je poklonjen sambotel-

Nekoliko primjerkov od darovanih knjig Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskoga centra Domovinskoga rata

skoj Katedrali ne samo paket od 60 knjig nego i DVD-i, a Marjan Gašljević je prikdao knjigu svoje sestre Katice Gašljević Tomić pod naslovom „Župa Viduševac“. Ni ostali člani delegacije nisu došli s praznim rukama, predsjednik skupščine Sisačko-moslavačke županije Željko Kardaš i član Savjeta za hrvatske branitelje i stradalnike Domovinskoga rata Sisačko-moslavačke županije Ivica Pandža Orkan, umirovljeni pukovnik takaj su dodilili dare domaćinom. – *Mi vam se najtoplije zahvalujemo što ste se odazvali pozivu naše studentice i novinarkе i poklonili nam hrvatske knjige ke će nam biti od velike pomoći i koristi jer imamo skromni knjižni fond, iako smo prije dvi ljeti bili uspješni na jednom naticanju i dobivenu svotu smo mogli potrošiti na hrvatske knjige. Nam će vaše knjige pomoći na braniku očuvanja jezika, kulture ter identiteta Hrvatov u Gradišću i u znanstveno-istraživačkom radu* – je izrekla riči zahvale u ime studentov i profesorov, dr. Žužana Meršić. Na svetačnosti ravnateljica Narodne knjižnice i čitaonice Sisak, Snježana

Pokorny se je zahvalila i sisačkom novinaru Željku Maljevcu ki je u svojem gradu pozvao na prikupljanje knjig. Nadalje je naglasila da im je ova prva međunarodna pomoćna akcija ka je ujedno i početak sličnih akcijov „Hrvati za Hrvate“. U kratkom vrimenu Sišćani su bili jur drugi, za Hrvatskim štamparskim društvom iz Austrije, ki su svojom vridnom donacijom knjig proširili i obogatili knjižnicu Katedre za hrvatski jezik i književnost u Sambotelu. Kako bi mi rekli Gradišćanci, neka im Bog plati!

-Timea Horvat-

Trenutak za pjesmu

Željko Maljevac

Na straži domovine

Odavno mi mrtve skute zima grije
Nikad više neće biti kao prije
Bio sam više tuđi nego svoj
Skrivao varljivi nespokoj
Bez gorčine u košnicama htijenja
Svjestan da sve prolazi, da se mijenja
Bez kazne kajanja u sjeni hladovine
Nijemo zvono na straži domovine
Epitaf na grobu neznane budale
Koji je živio za naše ideale
I to je sve što mi je još ostalo
Za mene sve, za druge premalo

Pečuško Hrvatsko kazalište u Gradišću

Veselo i zabavno u Albinoj krčmi

Vjerujem da plakata s portretom Stipana Đurića pred gostovanjem pečuskoga Hrvatskoga kazališća napravila je svoj utisak na gledatelje Gradišća, ki su 2. aprila, u subotu u Hrvatskom Židanu, a dan kasnije u Petrovom Selu napunili kulturni dom zbog predstave *Albin bircuz*.

Za objašnjenje svakako treba reći da hrvatski glumac veliku popularnost je stekao u ovoj regiji svojim jačenjem, a i glumom. Dotični igrokaz od Ivica Jakočevića, u redateljstvu Stipana Filakovića, i zato je počeo veliki uspjeh u naši seli jer su u njem čuda jačili, guslali i tancali. Uzrejana šalna komedija, posipana s puno humora s profesionalnim glumci, pravi je bio doživljaj za sve naše gledatelje, ki su naučili nagraditi svaki odlični momenat od igre, a i svakoga glumca ki briljira na pozornici. Od čestoga pucanja Petrovišćanom su skoro krvave bile šake, a od smijanja su i ke-te suze procurile. Gradišćanski Hrvati i zato preferiraju komedije iz narodnoga žitka jer domaće, a i židansko amatersko kazališće najčešće izabere takove igrokaze ki su lako razumljivi i bavu se šalnim životnim situacijama, prepirki hižnih drugov, radošću, a i tugom. I u ovom pučkom komadu ima svega i svačega od lajavih, odlučnih žen ke znaju oštro stiskati očividno slabokrvne muže, užerance, kim je svaki dolazak neke lipše žene veliki zgoditak u dosadnom seoskom ambijentu, polag glasa tambure i bezbroj kupicov žganoga. Karakteri su klasični, prepoznatljivi, uprav takovi, kakove smo našli, a pravoda i dandanas najdemo i u svoji domaći krčma. Tajne

ljubavi, roditeljska strogost, tučnjava, gizdosti prez osnove, rivalizacije dio su naše sudbine prez kih ni žitka u jednoj zatvorenoj zajednici. To svidochi i ova perfektno inscenirana komedija kojoj smo se iz svega srca veselili i u ovom dijelu Gradišća s tim dodatkom da su gazdi Albi, Stipanu Đuriću u glavnoj ulozi, automatično ponudili u Petrovom Selu, neka si otpre i ovde krčmu!

-Tiho-

Godišnja skupština Zaklade Zlatko i Vesna Prica

U pečuskoj Gradskoj vijećnici 6. travnja održana je godišnja skupština Zaklade Zlatko i Vesna Prica. U ime gradske uprave nazočan je bio predsjednik Odbora za kulturu grada i parlamentarni zastupnik Péter Hoppál, koji je ujedno izabran za potpredsjednika kao predstavnik jednog od osnivača Zaklade. Predsjedničko mjesto pripalo je drugom gradu osnivaču, Samoboru, i predsjednici tamošnjeg Odjela za kulturu Marici Jelinić.

Uvodni je dio sjednice vodila Jasmina Jugo Prica, ravnopravni utemeljitelj Zaklade i supruga akademskog slikara Zlatka Price, a sve nazočne pozdravili su parlamentarni zastupnik Péter Hoppál u ime grada, te generalna konzulica Ljiljana Pancirov. Grad Pečuh za aktivnosti Zaklade u ovoj godini odlučio je izdvojiti tri milijuna forinti.

Na sastanku je bilo riječi o uključenju istarskoga mjesta Tara u rad Zaklade u svojstvu podupiratelja, pridruženog člana. Dogovorena su četiri ciklusa u kojima će djelovati tarska likovna kolonija pod ravnateljstvom dvaju mađarskih i dvaju hrvatskih likovnih

umjetnika, sudjelovanje četiriju učenika srednje umjetničke škole iz Pečuha, te redovita partnerska suradnja Muzeja Zlatko Prica iz Samobora i Male galerije iz Pečuha. Zaklada priprema nekoliko izložaba u Pečuhu – Hommage Prici u Galeriji grada Pečuha 19. travnja te samostalno predstavljanje Milana Generalića.

Na spomen-ploču postavljenu na pečusku kuću u kojoj je živio Zlatko Prica, zajednički vijenac položili su članovi Zaklade: Péter Hoppál u ime grada Pečuha te Hrvoje Frankić, dogradonačelnik, u ime grada Samobora.

SIGET – U sklopu programa ulaska Hrvatske u EU, uspostavljena je suradnja između škola iz Sigeta („Tinódi Lantos Sebestyén Dél-Zselic Középiszkola” i Osnovna umjetnička ustanova „Weiner Leó”) i Slatine (OŠ Eugen Kumičić i Glazbena škola Slatina). U sklopu zajedničkih programa Siget je posjetilo stotinjak hrvatskih učenika i pedagoga kako bi upoznali grad, OŠ „Tinódi Lantos Sebestyén”, mađarske običaje i narodne obrte. Glazbenu školu „Weiner Leó” posjetili su učenici Glazbene škole iz Slatine, te su održali zajednički koncert. Nastavnici iz Sigeta, također su posjetili školu u Slatini. Postoji mogućnost za nabavu novih informatičkih uređaja i glazbala.

Sjednica Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije

Prihvaćen plan rada i programa za 2011. godinu

Sukladno Pravilniku o organizaciji i radu, na poziv predsjednika Jose Šibalina, 5. ožujka u županijskom Domu narodnosti u Baji održana je redovita sjednica Vijeća Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije.

Na sjednici, kojoj su uz vijećnike sedmočlanog vijeća u potpunom broju sudjelovali još vanjska članica Odbora za financije, te troje od četvero pozvanih članova Skupštine Hrvatske državne samouprave, bez veće rasprave, s 2,417 milijuna prihoda te s 2,052 milijuna forinti rashoda jednoglasno je prihvaćeno Izvješće o izvršenju proračuna Županijske hrvatske samouprave za 2010. godinu. Nabrojivši petnaestak priredaba, predsjednik Joso Šibalin uz ostalo je naglasio kako su lani iz vlastitoga proračuna izdvojili znatna sredstva, konkretno 1,3 milijuna forinti, za županijske programe, te priredbe mjesnih hrvatskih samouprava od širega regionalnog značenja, a uz to još 300 tisuća forinti u iste svrhe preneseno je za ovu godinu.

Na temelju pristiglih prijedloga mjesnih hrvatskih samouprava, Odbor za školstvo i kulturu sastavio je kalendar programa za 2011. godinu, od predloženih 35 a u županijski program uvrstivši devet priredaba: potkraj siječnja održano Veliko prelo u Baji, rujanskom Županijsko natjecanje hrvatskih ribiča u Dušnok, Susret hrvatskih crkvenih zborova u Kačmaru na drugi dan Duhova, 13. lipnja, Malu ljetnu školu hrvatskoga jezika 13–18. lipnja u Santovu, Međunarodni festival tamburaških orkestrara 19. lipnja u Kalači, Regionalno hodočašće bačkih Hrvata na santovačku Vodicu početkom kolovoza, Hrvatski dan i spomen-dan biskupa Ivana Antunovića u

Kalači 21. kolovoza, Dan Hrvata – županijski susret hrvatskih učenika u Bačinu 14. listopada i Božićni koncert – susret hrvatskih crkvenih zborova u Dušnok između Božića i Nove godine. Kako reče predsjednik Joso Šibalin, u skladu sa skromnim mogućnostima, Županijska hrvatska samouprava i ove će godine podupirati mjesne priredbe od regionalnog značenja. Među planovima za ovu godinu spomenuo je obnavljanje Bačkih razgovora, koje će prirediti u suorganizaciji s Bačkim ogrankom Saveza Hrvata u Mađarskoj. Predsjednica Bačkog ogranka SHM-a Angela Šokac Marković predložila je organiziranje zajedničkog hodočašća u Međugorje, odnosno u Župu Buna gdje je postavljena ploča u spomen na bunjevačke Hrvate. Na Antunovo, 11. lipnja, ove godine bit će proslavljena i 100. obljetnica Bajske bunjevačke čitaonice sa cjelodnevnom programom, misom, izložbom i koncertom Zvonka Bogdana. Negdje u studenom planira se i priređivanje Bačkih razgovora, koji će već po običaju biti posvećeni aktualnim pitanjima. S navedenim dopunama, Vijeće Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije jednoglasno je prihvatilo Plan rada i programa za 2011. godinu. Na kraju je bilo riječi još i o nedavno raspisanim natjecanjima za podupiranje narodnosnih priredaba, vjerskih sadržaja i drugih programa.

S. B.

LEVANDA
HORVÁT KULINÁRIS NAPOK
HRVATSKI KULINARSKI DANI

VLADO KUKULJAN
 mesterszakács - chef de cuisine (Opatija - HR)

2011. május 13-14. (péntek, szombat) svíbanj 13-14. 2011 (péntek, szombat)
 2011. május 15. (vasárnap) svíbanj 15. 2011 (nedélja)

ŠTRABANCI
 Kópháza-Koljnof (H)

LIPOTICE
 Kópháza-Koljnof (H)

Spisitefoglalt / Rezervacija stola

www.levanda.hu

BAJA – Plesačnica i obilježavanje 2. obljetnice

Plesni krug „Šugavica” koji djeluje na Dolnjaku u Baji, uskoro slavi 2. obljetnicu svoga postojanja. Na svojim mjesečnim plesačnicama na kojima se okuplja osamdesetak i više sudionika, u goste redovito pozivaju voditelje folkloru odnosno KUD-ove koji podučavaju ples. Tako su im posljednjih mjeseci gosti bili Attila Tarnoczi, Đuro Jerant, KUD „Ravangrad” i drugi. Kako nam uz ostalo reče voditelj Jozo Sigečan, u znaku obilježavanja okrugle obljetnice, u petak, 6. svibnja, priređuju redovitu mjesečnu plesačnicu koja će se održati u športskoj dvorani Općega prosvjetnog središta i športske škole „Šugavica” na Dolnjaku, s početkom u 19 sati. Tijekom večeri goste će zabavljati Orkestar „Vizin” iz Pečuha, KUD „Veseli Santovčani” i solistica Darinka Orčik. Na plesačnicu, koja se priređuje s naramkom, organizatori srdačno pozivaju sve zainteresirane.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Hrvatske samouprave grada Budimpešte, u srijedu, 4. svibnja s početkom u 18 sati, u knjižnici budimpeštanske Hrvatske škole predstavlja se knjiga hrvatskog književnika i publicista iz Vojvodine Tomislava Žigmanova, s naslovom Prid svitom – saga o svitu koji nestaje. Izdanje predstavlja autor.

PEČUH – Svjetski dan plesa, potkraj travnja obilježava se diljem Mađarske, tako i u Pečuhu. U pečuškome nacionalnom kazalištu 2. svibnja, s početkom u 19 sati priređuje se plesna gala, kojoj sudjeluju plesni ansambli iz Seksara, Bate, Etinja (Hosszúhetény), Komlova, Kapošvara, Šikloša i Pečuha. Među pečuškim društvima na plesnoj gali mjesto su osigurali i KUD Tanac i njihov prateći sastav, Orkestar Vizin.

Pozdrav proljeću

Glazba bez granica

Hrvatska manjinska samouprava budimpeštanskoga XV. okruga u petak, 18. ožujka, u koncertnoj dvorani Glazbene osnovne škole mladih „Jenő Hubay” organizirala je zajednički koncert narečene škole i Puhačkog orkestra Općine Donji Kraljevec.

Prije koncerta u uredu ravnatelja ustanove upriličen je neformalni sastanak donaćelnika XV. okruga Nándora Bitvaia, predsjednika Hrvatske manjinske samouprave okruga Stjepana Kuzme, ravnatelja Glazbene škole mladih „Jenő Hubay” Róberta Kőrösyja, predsjednice Društva Općine Donji Kraljevec Tamare Recek i predsjednika Puhačkog orkestra Općine Josipa Receka. Budući da je došlo do izmjena vodstva spomenutog okruga, g. Kuzma je u kratkim crtama izvijestio g. Bitvaia o dosadašnjim vidovima suradnje s Općinom Donji Kraljevec te o planovima za ovu godinu. Riječ je o dugogodišnjoj suradnji u sklopu koje su ostvareni razni sadržaji, primjerice gostovanje Hrvatskog umjetničkog plesnog ansambla Luč, mađarskog ansambla Szilas u Donjem Kraljevcu, nastup folklorša i Puhačkog orkestra Donjega Kraljevca u budimpeštanskom XV. okrugu, ne govoreći o međusobnim športskim utakmicama. G. Bitvai je čestitao na dosadašnjim rezultatima suradnje i naglasio kako će okrug i nadalje pridonositi daljnjoj uspješnosti. Predložio je da se proširi suradnja i ubuduće uključe i gospodarstvenici iz okruga te Donjega Kraljevca. G. Kőrösy je predložio zajedničko taborovanje orkestrara u Berzencebarátiu, kako bi zajednički mogli vježbati, pripremati zajedničke nastupe, primjerice u Istri na smotri limene glazbe. Na kraju dogovora predsjednik Puhačkog orkestra g. Recek donaćelniku g. Bitvaiu uručio je dar Općine Donji Kraljevec.

Nakon toga uslijedio je zajednički koncert puhačkih sastava. U koncertnoj dvorani okupila se mnogobrojna publika. Članovi hrvatskih manjinskih samouprava grada Budimpešte, učenici i profesori HOŠIG-a te roditelji učenika glazbene škole. Mislim da nisu požalili jer su odista mogli uživati u izvrsnome koncertu. Program Puhačkog orkestra Donji Kraljevec bio je šarolik – od koračnice Moja domovina J. Skrašeka i I. Belovaria do pop glazbe, a orkestrom je ravnao Ivan Belovari. Puhački sastav Glazbene škole mladih „Jenő Hubay” pod ravnanjem Róberta Kőrösyja i Istvána Badóa izveo je klasične skladbe Pécsia i Kodályja. Kruna je večeri bio zajednički nastup, Instant koncert Harolda L. Waltersa. Riječ je o skladbi koja je nastala kada je Europska Unija uvela euro. Prepoznate su bile melodije država članica tadašnje eurozone. Pri kraju koncerta g. Bitvai dirigentima je uručio darove XV. okruga.

Dok su se puhači iz Budimpešte divili odličnim glazbalima orkestra Općine Donji Kraljevec, gosti su čestitali ravnatelju na lijepoj i dobro opskrbljenoj školi.

Za glazbu ni te večeri nisu postojale državne granice, a nastupe sastava publika je nagradila burnim pljeskom.

Kristina Goher

KALAIČA – Od jeseni pokretanje tamburaške škole

Vrbovanje učenika za tamburu

Hrvatska manjinska samouprava grada Kalače od svog utemeljenja 2006. godine na svim područjima zalaže se očuvanje materinskoga hrvatskog jezika, kulture i tradicija. Nakon organiziranja kulturnih sadržaja, zato da oni postanu tradicijom, preuzela je organiziranje Spomen-dana biskupa Ivana Antunovića, organiziranje pokladnog Lakomca, Međunarodnoga tamburaškog festivala, osnivanje pjevačkoga zbora «Ružice», a što je zasigurno najvažnije, i uspješno pokretanje kružoka hrvatskoga jezika u kalačkoj katoličkoj ustanovi, koja je međuvremeno uvedena već i u obliku predmetne nastave hrvatskoga jezika.

Na poticaj mjesne Hrvatske manjinske samouprave i njezina predsjednika Bariše Dudaša, od jeseni bi moglo biti pokrenuto i podučavanje tambure u gradskoj Osnovnoj umjetničkoj ustanovi „Hétszínvirág”. U duhu suradnje, potvrđene i sklapanjem ugovora, u ponedjeljak, 7. ožujka, održani su uvodni koncerti u gradskim školama, a uz gudački orkestar kalačke Osnovne umjetničke ustanove „Hétszínvirág”; tom se prigodom kao gostujući sastav predstavio i tamburaški orkestar Hrvatske osnovne škole iz Santova, koji djeluje o okviru bajske Osnovne umjetničke škole «Danubia», a pod vodstvom učitelja tambure Atila Csuraia. U četiri gradske škole održano je pet koncerata, u okviru kojih su predstavljena gudačka i tamburaška glazbala, te mali koncerti, kojima je nazočilo domalo tisuću djece, od najmanjih do osmaša. Gudačka i tamburaška glazbala ukratko je prikazala Adrienn Szabó, učiteljica kalačke Osnovne umjetničke ustanove „Hétszínvirág”. Hrvatska manjinska samouprava vjeruje da bi, bude li odgovarajućeg zanimanja roditelja i djece, od jeseni mogao biti pokrenut tečaj tambure, a očekuju se prijave učenika iz četiriju gradskih ustanova. Dodajmo da će Hrvatska samouprava grada Kalače i ove godine prirediti Međunarodni tamburaški festival, koji od početaka okuplja velik broj sudionika i posjetitelja, a upravo ta priredba, kao i tradicija tamburaške glazbe na ovim prostorima, bili su idejni temelji za pokretanje tamburaške škole.

S. B.

Gostovanje petrovoselskog Igrokazačkog društva

Po staroj tradiciji, poslije domaće premijere glumci amateri Petrovoga Sela s najnovijom predstavom gostuju u Budimpešti na poziv Hrvatske samouprave XII. okruga. Tako je to bilo i potkraj ovoga tjedna, naime u subotu, 2. travnja, u Jókaijevu klubu nastupilo je petrovoselsko Igrokazačko društvo s komedijom „Žitak kot ringišpil“ autorice Štefice Fanjek. Dočekala ih je mnogobrojna publika, među inima drugi tajnik Velesposlanstva Republike Hrvatske u Mađarskoj Boris Golubičić, predstavnici hrvatskih manjinskih samouprava glavnoga grada i znatizeljnici.

Već uhodani tim glumaca, pod režiserskom palicom Ane Škrapić-Timar sjajno je odigrao svoje uloge. Po uspješnom receptu spojena su tri kratka skeča s naslovom Hudi beteg, Babica se zdignula i Žitak kot ringišpil, te je i ovoga puta hrvatski tekst na petrovski presadila i scenarij napisala gđa Timar.

Odlični rekviziti, dobro sastavljeni dijalozi začinjeni humorom i šalom. Publika se do suza nasmijala i na kraju glumce nagradila burnim pljeskom.

Uime samouprave Lajoš Škrapić je predao dar redateljici Ani Škrapić-Timar, a zatim zajedničkom pjesmom i poklonima čestitao se 101. rođendan teti Loli, Rozaliji Nemet-Molnar.

Veselo raspoloženje i druženje nastavljeno je uz kapljicu vina, sendviče i slatke kolače.

Kristina Goher

BUDIMPEŠTA – U bazilici Sv. Stjepana u nedjelju, 1. svibnja, s početkom u 10 sati služit će se misa na hrvatskom jeziku koju predvodi mons. Marin Srakić, osječko-đakovački nadbiskup.

Tragovima Zrinskih i nadalje

U Kotoribi je 28. ožujka svečano zatvoren europski projekt „Tragovima Zrinskih“ koji je započet još 1. travnja 2010. g. u sklopu IPA programa EU prekogranične suradnje Mađarska–Hrvatska. Projekt u vrijednosti od 185.453 eura svim sudionicima, tj. učenicima osnovnih škola iz Kerestura (nositelj projekta), Serdahela, Kotoribe i Draškovca nudio je niz zajedničkih aktivnosti od priredaba preko tečaja jezika i tamburice do zajedničkih tabora. Na svečanom zatvaranju pribivali su svi partneri, koji su u znaku jednogodišnjeg druženja izveli zajednički kulturni program.

U okviru projekta „Tragovima Zrinskih“ ostvareno je vrlo mnogo vrijednih programa, da istaknemo samo nekoliko: obuka sviranja tamburice u Keresturu i Serdahelu, te nabava glazbala, djelovanje hrvatskoga lektora u keresturskoj školi, tečaj hrvatskoga i mađarskoga jezika, nogometna škola u Keresturu, tamburaški tabor u Sumartonu, tabor o življenju u Serdahelu, zavičajni tabor u Mlinarcima, natjecanja, istraživanja i razni zajednički programi vezani uz obitelj Zrinski, dani hrvatskoga jezika i drugo. Završna svečanost u kotoripskoj osnovnoj školi započela je nacionalnim himnama Hrvatske i Mađarske i uz počasnu stražu Zrinskih kadeta iz Kerestura. Uime domaćina pozdravne riječi uputila je ravnateljica škole Snježana Matoš. O ostvarenju projekta kroz godinu dana govorila je ravnateljica keresturske škole i projekt-menadžerica Anica Kovač. U 12 mjeseci organizirana su dvadeset i dva zajednička programa. Projekt je pokrenut radi jačanja hrvatskog svijesti u Pomurju, te upoznavanje hrvatske nacionalne manjine iz Mađarske u Hrvatskoj.

Na konferenciji je Anica Kovač predstavila zajednički godišnjak u kojem su predstavljene četiri osnovne škole, a Margita Mirić, ravnateljica draškovečke osnovne škole, predstavila je dvojezičnu vježbenicu. U sklopu projekta Tragovima Zrinskih draškovečka osnovna škola izdala je i dvojezičnu vježbenicu. Tekstove na hrvatskom jeziku osmislila je učiteljica Ksenija Dukarić, lektorirala učiteljica Ivana Beti, dio na mađarskom jeziku osmislila je Erika Balažin Meggyesi, a lektorirala Margit Mirić. Izdanje je namijenjeno za mjesnu uporabu, a tiskano je 150 primjeraka. Velike zasluge za provedbu svih aktivnosti pripadaju ravnateljicama škola Snježani Matoš, Anici Kovač, Margit Mirić i Mariji Bišković koje su na svečanosti nosile haljine u bojama što se nalaze na nacionalnim zastavama dviju država. Uspješnosti projekta dali su velik doprinos učitelji i učenici koji su svojim znanjem i marljivim radom sudjelovali u pro-

S web-stranice „Tragovima zrinskih“ – ravnateljice četiriju ustanova s pjevačem Žigom (u crvenoj haljini Margit Mirić, u bijeloj Snježana Matoš, u plavoj Anica Kovač, a u zelenoj Marija Bišković Tišler)

gramima. Posebne zahvalnice za pomaganje u projektu dodijeljene su: županu Međimurske županije Ivanu Perhoču, njegovu zamjeniku Matiji Posavcu, novinarima Bernadeti Blažetin i Mladenu Grubiću, obučaru Antunu Benku, lektoricama Henrieti Novak i Janji Trstenjak, načelniku sela Kerestura Lajošu Pavlicu i zapovjedniku Zrinskih kadeta Karlu Kovaču. Na svečanom zatvaranju učenici iz četiri ustanove predstavili su se zajedničkim programom. Učenici serdahelske škole otplesali su moderni ples na popijevku „Daj mi, Bože“, kotoripski tamburaši i zbor s popijevkom „Vehni, vehni, fijolica“, te plesom „Prsten je zveknul“. Najljepši je trenutak bio kada su tamburaši iz Kotoribe, Draškovca i Kerestura skupa odsvirali pjesmu „Mura, Mura“ i „Az a szép“, te zajedničkim plesom „Klinčec stoji pod oblokom“ i uz pomoć Mirka Švende Žige s pjesmom „Da nam pak dojde to vreme“ zatvorili projekt. Iako je projekt zatvoren, svi su se sudionici složili da suradnji nema kraja, lijepe uspomene i zajednički rad u tome projektu otvorili su vidike za daljnju dobru suradnju.

Beta

PEČUH, ZADAR – Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja filozofskog fakulteta u Zadru organizira međunarodni znanstveno-stručni skup Dijete i estetski izričaji, 13. i 14. svibnja 2011. godine u Zadru. Suorganizatori su skupa Pädagogische Hochschule iz Željezna, Odsjek za kroatistiku i slavistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj i Kazalište lutaka Zadar. Skup će biti usmjeren prema istraživanju utjecaja pojedinih umjetnosti u ranom odgoju i obrazovanju. Jedan od bitnih sadržaja skupa bit će i praktična iskustva odgojitelja i učitelja koji su sazdali različite poticajne kreativne radionice. Također će svoja iskustva izložiti poznati hrvatski umjetnici koji su u svom djelovanju istaknuli potrebu ranog povezivanja djece s umjetnošću. Svoje podneske na temelju istraživanja podnijet će stručnjaci i znanstvenici s uglednih hrvatskih i inozemnih ustanova.

ISPROBAJTE IGRE KOJE SU IGRALE VAŠE BAKE I DJEDOVI

Na Danima hrvatskoga jezika i kulture u serdahelskoj školi cijeli su tjedan prikazivane stare igre. Knjižničarka i dopredsjednica Hrvatske manjinske samouprave Erika Balažin Meggyesi nabavila je potrebne predmete i na satima hrvatskoga jezika igrale su se stare igre pod nazivom špilanje, čige, tuplenik, šubleki. Djeca su u igrama uživala toliko da sam smatrala vrijednim neke od njih podijeliti s čitateljima našega tjednika. Igre su jednostavne, ali vrlo društvene. Zabilježio ih je još Stjepan Vuk u svome diplomskom radu pod naslovom *Dječje igre iz okolice Serdahela u Zalskoj županiji*. Objavljen je u *Etnografiji Hrvata u Mađarskoj 2000*. U tom se izdanju mogu naći i opisi drugih igara.

Špilanje orasima

Tjeranje čige

Takozvane čige djeca su izradila s pomoću starijih. Nekada je u selu bio majstor koji je od drveta izrađivao takvu igračku. Od drveta se napravio kup koji se zarezao naokolo, pa se napravilo mjesto konopcu. Na vrhu se zabio čavao koji je omogućavao da se čiga bolje vrti. Čiga se obojila u razne boje, a kada se zavrtjela, bilo ju je lijepo gledati. Da bismo mogli tjerati čigu, potreban nam je bič. Konopac biča namota se oko čige i povuče se, a čiga se drži u drugoj ruci. Tada se čiga počinje vrtjeti. Bičem se udara čiga koja se na taj način vrti.

Špilanje z rehom (igra orasima)

Iako se igra većinom igrala najesen, kada je bilo mnogo oraha, ako ima oraha, može se igrati bilo kada. Za igru su potrebni orasi. Djeca počinju igru u vrijeme kada s oraha mogu oljuštiti zelenu koru. Zelenu boju od orahove kore nisu mogli oprati s prstiju, nego je ona ostala na dječjim prstićima dosta dugo. Dječaci na ravnom terenu iskopaju jamicu. Kada su gotovi, udalje se od nje na oko tri metra i povuku crtu. Svaki je igrač imao orasima pune džepove. Za sitne i krupne orahe imali su razne nazive. Sitni se zvahu špulice, a oni krupniji batandus. Igrači se postroje iza crte te jedan po jedan bacaju orah prema jamici. Tko svoj orah uspije baciti u jamicu, ili najbliže njoj, postaje pobjednikom. Kada su dva oraha bila približno jednako udaljena

od jamice, uzimala se palica i izmjerilo se koji je orah bliže jamici.

Igrač čiji je orah bio najbliže jamici, imao je pravo udariti jednim prstom onaj orah koji je bio najdalje od jamice.

Ako je uspio, taj je orah postao njegov i mogao je pokušati sljedeći najviše udaljeni orah gurnuti u jamu. To se nastavljalo sve dok nije pogriješio. Slijedio ga je igrač čiji se orah nalazio na drugome mjestu, udaljen od jamice. Toga bi slijedio sljedeći igrač i tako ukrug.

Kotrljati ili baciti orahe u jamicu moglo je i po drugim pravilima. Kada je svatko bacio svoj orah, oni igrači koji su bili na 2, 3. i 4. mjestu, mogli su još jednom baciti orah, te

možebitno preuzeti čelni položaj. Igra se odvijala sve dok netko nije uspio ubaciti orah prvi u rupicu. Od njega već nisu mogli preuzeti prvo mjesto. Igra se nastavljala kao u prvom slučaju.

Tuplenik

Prema narodnom vjerovanju, Tuplenik je bio čovjek koji se utopio ili živio u vodi, kao neka zvijer, njim su plašili malu djecu da ne idu blizu, kako ne bi pali unutra. Kazalo se da Tuplenik malu djecu povuče unutra u duboko. Kazivali su: *Nejde k Mure, Tuplenik te putegne nuter!*, *Nejde k Mure, mert te prime Tuplenik i putegne te v Muro!*

Tako se ta igra igrala kod jarka, ali može i tako da se povuče kredom gdje bi trebao biti jarak. No ondje gdje ima još jarka, igra je zanimljivija jer postoji i prepreka preskakanja jarka.

Jedan igrač je tuplenik. Budući da tuplenik živi u vodi, on treba biti u jarku. Ostala djeca stoje na rubu jarka, ili izvan crte i rugaju mu se. Stavljaju ruku ili nogu u vodu (unutar crte) i viču: *Kak je topla vodica! Bomo se kopale!*, tada uđu u jarak ili prijeđu crtu i oponašaju kupanje, a ako je tuplenik blizu, brzo preskoče jarak. Tuplenikov je zadatak bio da uhvati nekoga od kupača. Ako je nekoga uhvatio, ostali bi kazali: *Putegel te tuplenik vu vodu, ve se i ti tuplenik!*

Tada su već dva tuplenika koji trebaju hvatati kupače. Pobjednik je u igri onaj koji ostane zadnji kupač. Zatim od pobjednika postane tuplenik.

Beta

Igra čigom od drveta

JURA – Veliko shodišće Gradišćanskih Hrvatov u ovom gradu će se održati 1. majuša, u nedjelju, početo od 10 uri u gradskoj katedrali. Hrvatsku svetu mašu će celebrirati mons. dr. Marin Srakić, osječko-đakovački nadbiskup i predsjednik Biskupske konferencije u Hrvatskoj. Svetu mašu glazbeno će oblikovati Đakovački zbor Bogoslovov, tamburaši iz Hrvatskoga Jandrofa (Slovačka), a pri orgulja će siditi dr. Jive Maasz iz Čunova. Uz Gradišćanske Hrvate iz Austrije, Slovačke i Ugarske na maši će nazočiti i profesori i bogoslovi iz Đakova. U 14 uri u okviru Marijanske pobožnosti će vjernici iz četirih zemalj zbogomdati Krvave suze točeoć Divici Mariji.

PETROVO SELO – Na svetoj maši u deset uri 1. majuša, u nedjelju, će sve skupa osam dice stupiti prvi put k oltaru u okviru svete pričesti. Četirmi iz Petrovoga Sela, a četiri školari iz okolišnih sel će prvi put k sebi zeti tijelo Kristuševo od farnika Tamása Várhelyia.

HRVATSKI ŽIDAN, HERCEGOVAC – Po ovoljetnom gostovanju židanskoga kazališnoga društva na XVII. Dani hrvatskoga pučkoga teatra u Hercegovcu, kazalištarci iz Hrvatske dva dane će gostovati u Hrvatskom Židanu. 7. majuša, u subotu, od 19 uri Pučka scena Hrvatske čitaonice iz Hercegovca će predstaviti komediju autora Vjekoslava Dominia, pod naslovom „Iščašena ideja”, u režiji Ivana Bratkovića. Skraćenu varijantu ovoga šalnoga kusića su Hercegovčani prikazali u Petrovom Selu, prilikom 20. obljetnice Igrokazačkoga društva, lani u novembru.

KISEG, BIZONJA – Kako nas je obavijestio Šandor Petković, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave u Kisegu, a i rutinirani pišak u Celje, kiseški Hrvati 8. majuša, u nedjelju, planiraju posjetiti štatuu Putujuće Celjanske Marije u Bizonji. Kako smo doznali, Hrvatom bi se mogli priključiti i vjerniki iz Petrovoga Sela ter Narde ki bi putovali autobusom, a pred Bizonjem oko 40 km začeli bi shodišće piše. U 18 uri bi bila maša i prošecija kipom Blažene Dvice Marije. Koljnofci tajedan dan kasnije će se ganuti na put, i dva dane će pišačiti moleći i jačeći, dokle ne zajdu do najsjevernijega sela Gradišća. 24. julija, u nedjelju, je predvidjeno veliko shodišće iz svih gradišćanskih far, ko će pišice peljati židanski dušobrižnik Štefan Dumović.

GORNJI ČETAR – Po jubilarni deseti put priredjuje Osnovna škola dotičnoga sela naticanje u jačenju, GRAJAM (Gradišćanska jačka mladih) 8. majuša, u nedjelju. Početo od 15 uri u mjesnom kulturnom domu će se strefiti najbolji mali pjevači i pjevačice cijele naše regije, a pri ovom susretu će se podiliti i vridni tanači kot i prezbrojne nagrade.

Srebma vinska godina

Udruga hrvatskih vinogradara u Mađarskoj već tridesetak godina, točnije dvadeset i osam, redovito održava godišnja natjecanja hrvatskih vinogradara.

Njezini članovi i vodstvo vole kazati kako su počeli s desetak uzoraka i nekolicinom vinogradara, u Hrvatskome klubu Augusta Šenoae, prošli kroz godine masovnosti i do dvjestotinjak sudionika, po našim baranjskim selima, a danas se ponovno vratili u obiteljski ugođaj podruma Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae u kojem je 1. travnja upriličeno proglašenje rezultata ovogodišnjeg, već 28. natjecanja i druženja. Kako za Hrvatski glasnik kaže predsjednik Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj Ladislav Kovač, ove je godine međunarodni ocjenjivački sud, na čelu s vrsnim enologom dr. Istvánom Havranom, ocjenjivao 37 uzoraka pristiglih na natjecanje. Godina je bila slaba i zlato su osvojili tek uzorci crnih vina iz prethodnih godina.

Proglašenju rezultata uz članove Udruge nazočila je i generalna konzulica Ljiljana Pancirov, koja je pobjedniku natjecanja, Mohačaninu Zoltanu Horvatu uručila i bačvu, poklon Generalnog konzulata s izrađenim grbom Republike Hrvatske. Nazočne je pozdravio i domaćin Mišo Šarošac, voditelj Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae.

Ocjenjujući vina i prošlu vinogradarsku godinu, dr. Havran je istaknuo kako je to bila godina s najmanjim brojem sunčanih sati u posljednjih pedeset godina, i s velikim brojem oborina, u prosjeku dvostruko više od uobičajenoga, što se vidi i na vinima. Dr. Havran je dao savjete gazdama, koji su na natjecanje došli iz Pečuha, Vršende, Sajke, Mohača, Olasa, Mišljena, Baje, Semelja... ukazujući na male tajne poboljšanja kakvoće vina i obrade vinograda, higijene sudova i bačava, pravilnoga pretakanja... Zaključio je kako je 2010. vinska godina godina srebrnih vina, pa ta vina i nije korisno čuvati, a kakvoća im ukazuje na onu iz 1980. godine. To su vina bogata kiselinama s manje karaktera u sebi.

Od 37 uzoraka pristiglih na natjecanje 21 uzorak su bijela vina, od kojih nijedan uzorak nije dobio zlatno odličje, šest ih je nagradeno srebrom, 14 broncom, a jedan uzorak zahvalnicom. Ocjenjivalo se i osam uzoraka rozea, od kojih su po tri srebrna i brončana, a dva su dobila zahvalnice. Od osam uzoraka crnih vina dodijeljena su dva zlatna priznanja, vinima iz prethodnih godina, četiri bronce i dvije zahvalnice.

Kao izuzetno vrsno vino ocijenjen je šardone iz Antolovićeve podruma u Baji, potom crno vino iz 2008. godine Ladislava Kovača iz Vršende, što je mješavina kabernet savinjon, kabernet franka i kuvi pinota, te uz njih kuvi iz 2008. godine Mohačanina Zoltana Horvata, vlasnika vinske kuće Planina.

Napomenimo kako su proglašenju rezultata nazočili i gosti Udruge vočara, vinara i vinogradara „Čibogot” iz Topolja, prijateljskog naselja sela Gare u Hrvatskoj. S njima je bio i predsjednik garske Hrvatske samouprave Martin Kubatov. Oni su tom prigodom prikazali dvije svoje vrsne sorte vina. Prvo je bilo bijelo vino „malvazija”. To je istarska vrsta grožđa (vina), cvjetno-voćnog karaktera. Druga je sorta bilo izvanredno crno vino od kupine, koje se proizvodi u cijelome u eko-proizvodnji, bez kemikalija, a prska se samo koprivom. Vino se izvozi i u Ameriku. Oba prikazana vina izazvala su veliko zanimanje nazočnih vinogradara.

Branka Pavić Blažetin

Hrvatski dan u bajskom vrtiću u Kinizsievoy ulici

Upoznavanje s hrvatskom kulturom, tradicijama i glazbom

U bajskom vrtiću u Kinizsievoy ulici, koji djeluje u okviru Općega prosvjetnog središta i športske škole «Šugavica» na Dolnjaku, u utorak, 5. travnja, priređen je već tradicionalni narodnosni dan, uz prigodni kulturni, gastronomski i zabavni program za djecu triju skupina u kojima se odvija odgoj na hrvatskom jeziku.

čuju o hrvatskom jeziku, običajima, tradicijama, a kao i prošle godine, gosti su im bili i članovi bajskog orkestra „Čabar” te dva učenika Općega prosvjetnog središta i športske škole „Šugavica”: Soma Müller i Botond Keve, koji su također svirali na tamburi. Orkestar „Čabar” predstavio je narodna glazbala, a prije toga odgojiteljice su u pratnji orkestra otpjevale bunjevačku himnu „Kolo igra”. Na kraju su svi zajedno zaplesali, i pojeli gibanicu.

Djeca su ponovno pokazala dolično zanimanje za jezične, kulturne i zabavne sadržaje ovogodišnjega narodnosnog dana. Zasigurno će im ostati u pamćenju, pa će još dugo prepričavati sve ono što su čuli i vidjeli, ali i sve ono što su sami radili.

Tekst i slika: S. B.

Za ovu prigodu odgojiteljice vrtića Jagica Stipanović, Anita Ševarec, Milica Gugan odjenule su izvornu bunjevačku, a Danica Pejin santovačku šokačku nošnju, koja je ujedno i pozdravila okupljene najavivši prigodni program narodnosnoga dana. Kao uz ostalo reče, cilj je narodnosnoga dana da djeca još više nauče, čuju o hrvatskom jeziku, običajima i tradicijama.

Svojom nazočnošću priredbu su uveličali ravnatelj donjogradske škole János Erős i ravnateljica donjogradskih vrtića gđa Vujić.

S velikim su zanimanjem djeca pratila pripremanje tradicijske gibanice sa sirom i višnjama, koje je prikazala teta Eva Gugan iz Gare s pomoću svoje kćeri, odgojiteljice Milice Gugan, upoznavši ih sa sastojcima i načinom pripremanja gibanice, koja se do danas pravi u bunjevačkim domovima. Početak svečanosti uljepšao je učenik donjogradske ustanove Dávid Orsós, član tamburaške škole „Danubia”, koji je na tamburici izveo nekoliko bunjevačkih melodija.

Da se učenju i njegovanju hrvatskoga jezika uistinu pridaje velika važnost, djeca svih skupina pod vodstvom svojih odgojiteljica, pokazala su kazivanjem prigodnih stihova i pjevanjem pjesama na hrvatskom jeziku.

Podsjetimo kako u vrtiću u Kinizsievoy 1/b sedamdesetak djece u sve tri skupine sudjeluje u odgoju na hrvatskom jeziku, a u svakoj skupini s njima radi hrvatska odgojiteljica. Tako se hrvatski jezik ne samo podučava nego i svakodnevno rabi, uz učenje pjesmica, pjesama i plesova, te upoznaje s hrvatskom kulturom, tradicijama i glazbom. Cilj je narodnosnoga dana da djeca još više nauče,

Mreža europskih kulturnih centara (ENCC)

U prostorima pečuskoga Centra «Kodály» 31. ožujka–1. travnja održan je susret gradskih kulturnih središta koja su članovi Mreže europskih kulturnih centara (ENCC). Između ostaloga predstavilo se Pučko otvoreno učilište Zagreb, te kulturni centri iz Trešnjevke i Peščenice. Susretu je nazočila i generalna konzulica Ljiljana Pancirov. Promotivni materijali o zagrebačkim kulturnim centrima i njihovu kulturnom djelovanju bili su izloženi na posebnim štandovima s predstavnicima ostalih europskih kulturnih centara iz Mađarske, Finske, Njemačke, Španjolske, Italije... Program je obuhvaćao predstavljanje na sajmu, sudjelovanje u panelima na posebne teme iz kulture, upoznavanje i razgledavanje investicijskih projekata grada Pečuha, posebice onih koji su dio projekta Pečuh – europska prijestolnica kulture. U panelima raspravljano je o ljetnom festivalu pjesme Europa Cantat, o nacrtu kulturne potrošnje te o djelotvornim načinima kulture u svijetu weba i elektronskih mreža. Sudionici su razgledali Zsolnayevu četvrt (središte lutkarskog kazališta, umjetničkih akademija, galerija i mjesta kulturnog okupljanja građana), Kongresni i koncertni centar «Kodály», Regionalnu biblioteku južnog Zadunavlja i ulicu muzeja. O arhitektonskim značajkama i investicijskoj podlozi navedenih projekata ostvarenih ponajprije sredstvima EU-a govorio je arhitekt Gábor Sztanics, član hrvatske manjinske zajednice u Pečuhu, te projektni ravnatelj u upravi grada Pečuha.

**UREDNIŠTVO
HRVATSKOGA
GLASNIKA,
NEPROFITNO
PODUZEĆE CROATICA
I ZNANSTVENI ZAVOD
HRVATA
U MAĐARSKOJ**

srdačno Vas pozivaju na znanstveni kolokvij i proslavu povodom

**20. OBLJETNICE
Hrvatskoga glasnika,
tjednika Hrvata u Mađarskoj,**

koja će se održati
u Budimpešti 5. svibnja 2011,
s početkom u 11 sati

(ADRESA: Croatica Nonprofit Kft.
Budapest, Nagymező u. 68)

POKROVITELJI:
Mišo Hepp, predsjednik Skupštine HDS-a
Joso Ostrogonac, predsjednik Saveza Hrvata
u Mađarskoj

**Hrvatski glasnik –
„oaza hrvatske pisane
riječi u Mađarskoj”**

Bez jakih i profiliranih medija na svom materinskom jeziku zajednica nema unutrašnju kontrolu niti je osigurana potrebna javnost i demokratičnost, slabi mediji ne jačaju ni nacionalni identitet, ni osjećaj pripadnosti zajednici, ni kolektivnu svijest. Hrvatski su mediji u Mađarskoj sredstvo očuvanja nacionalnog identiteta, čuvari jezika, prenositelji kulture, sredstvo oblikovanja zajednice, Hrvati u Mađarskoj govore o Hrvatima u Mađarskoj, oblikujući informativni prostor na materinskom jeziku.

Hrvati u Mađarskoj imaju novinstvo u kontinuitetu dugom 65 godina (tjednici: Sloboda, Naše novine, Narodne novine), ali o samostalnom novinstvu Hrvata u Mađarskoj govorimo od dana utemeljenja samostalnog hrvatskog tjednika Hrvatskoga glasnika 2. svibnja 1991. godine čiji je osnivač bio Savez Hrvata u Mađarskoj, a prvi glavni i odgovorni urednik pokojni **Marko Marković**. Njega slijedi **Ladislav Gujaš** koji je na čelu uredništva od 1993. do ožujka 2005.

Od 1. listopada 2005. do danas glavna i odgovorna urednica je **Branka Pavić Blažetin**. Uredništvo čine zamjenik glavne i odgovorne urednice **Stjepan Balatinac**, urednici novinari **Bernadeta Blažetin** i **Timea Horvat**.

Tiskarsku pripremu i tiskanje obavlja Neprofitno poduzeće Croatica, prijelom **Katalin Berencsi Zámbo**, administraciju **Anamarija Šokčević**, lekturu **Živko Mandić**. List je u vlasništvu Saveza Hrvata u Mađarskoj i Hrvatske državne samouprave. O ulozi, snazi i važnosti manjinskoga tiska odlučivala je, a i danas odlučuje prije svega naša zajednica. Svojim pristupom i nastojanjem svaki pojedinac treba doprinijeti očuvanju jezika i pisma na materinskom jeziku, nastojati upoznati i živjeti javni život Hrvata u Mađarskoj. Hrvatski je glasnik više od tjednika, on je kulturna institucija. Vjerujem kako su jednako tako mislili i moji prethodnici, urednici, mnogobrojni novinari koji su katkada u teškim i burnim, a katkad u manje teškim vremenima pisali o Hrvatima u Mađarskoj i za Hrvate u Mađarskoj, ali ne samo o njima i ne samo za njih. Svojim su napisima i oni pokušavali naći put do čitatelja kako to da nas i mi činimo, a vjerujem i znam kako će to isto činiti i naši nasljednici.

Branka Pavić Blažetin,
glavna i odgovorna urednica Hrvatskoga glasnika

11.00 SVEČANO OTVORENJE

Pozdravni govori:
Ravnatelj Croatiae **Čaba Horvath**
Glavna i odgovorna urednica Hrvatskoga glasnika
Branka Pavić Blažetin

Izložba „20 godina Hrvatskoga glasnika”

Sudjeluju:
Stjepan Đurić, glumac i **Marko Steiner**, učenik

**12.00–13.30 ZNANSTVENI KOLOKVIJ
„Hrvatski glasnik – 20 godina samostalnoga
hrvatskog novinstva u Mađarskoj”**

Dinko Šokčević:
Nekoliko uspomena.
Nacionalnopolitička pozadina nastanka
Hrvatskoga glasnika

Stjepan Blažetin:
Hrvatski glasnik – kontinuitet
hrvatske tiskane riječi u Mađarskoj

Sanja Vulić:
Hrvatski glasnik u kontekstu
hrvatskoga novinstva u dijaspori

Tomislav Žigmanov: Hrvatski glasnik
i Hrvati u Vojvodini

Đuro Vidmarović:
Recentno hrvatsko pjesništvo
na stranicama Hrvatskoga glasnika

Živko Mandić:
Jezik i pravopisne neusklađenosti
u Hrvatskome glasniku

13.30 DOMJENAK

KERESTUR – Hrvatska državna samouprava u četvrtak, 12. svibnja u 11 sati, u Obrazovnom centru „Nikola Zrinski” (Kerestur, Kossuthova 16) organizira Svečanost kazivanja proze i poezije na hrvatskom jeziku. Na HDS-ov natječaj prijavilo se četrdesetak učenika, a njihove interpretacije djela iz književne baštine Hrvata u Mađarskoj ili iz sveopće književne baštine Hrvata, vrednuje tročlano prosudbeno povjerenstvo što ga čine zamjenica predsjednika HDS-a **Angela Šokac Marković**, predsjednik Odbora za odgoj i obrazovanje **Gabor Györfvári** i pjesnikinja **Jolanka Tišler**.

BUDIMPEŠTA – Odlukom Skupštine grada Budimpešte, od 23. ožujka iz redova počasnih građana izbrisano je devet osoba, među njima i hrvatski ban **Josip Jelačić**, s obrazloženjem kako su izbrisani bili neprijatelji mađarske borbe za slobodu i demokraciju. Uz Jelačića to su **Haynau**, **Staljin**, **Windischgratz**, **Bach**, **Ivan Paszkevics**, **Felix Schwarzenberg**, **Grünne Karl Ludwig** i **Karl Geringer**.

PEČUH – Dana 16. travnja (u subotu) s početkom u 16 sati u Kapelici Svetog Bartola u Đukiću održan je kratak koncert korizmenih pjesama u izvedbi Ženskoga pjevačkog zbora **Augusta Šenoe**. Na početku koncerta predavanje o Jadikovanju proroka **Jeremije**, održao je svećenik **Gábor Takáts**.

**Sambotelski zbor Djurdjice jubilara
Za rođendanski dar CD-ploča**

Pred petnaestimi ljeti je utemeljen u Sambotelu mišani zbor gradske Hrvatske manjinske samouprave, pod imenom „Djurdjice”. Odonda je ov korus proslavio desetu obljetnicu, a gdo bi vjerovao kako vrime hudo biži, vrijeda će zajti i do 15. obljetnice. Po odluci jačkarov i jačkaric, uz dirigenciju **Éve Szerdahelyi**, projudći miseci su pravoda minuli u velikom poslu, pokidob je snimljen glazbeni materijal za njev prvijenac.

Kako smo to doznali od **Vladimira Horvata**, jačkara i zastupnika mjesne manjinske samouprave, na cedejki, po planu, ćemo moć čuti četrnaest jačkov ke su od zbora rado pjevane iz **Gradišća**, **Dalmacije**, u pratnji petroviskih tamburašev.

Prvi nosač zvuka pod naslovom „Kad budu cvale djurdjice” u izdavačtvu Croatiae, prezentirat će se u juniju, na 15-ljetnoj velikoj proslavi korusa.

-Tiho-